

Multilateralni sporazum

Izmedju

Evropske zajednice i njenih zemalja članica

Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Evropske zajednice i njenih zemalja članica, Republike Islanda, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Kraljevine Norveške, Srbije i Crne Gore, Rumunije, i Privremene administrativne misije Ujedinjenih naroda na Kosovu¹

O USPOSTAVI

EVROPSKE ZAJEDNIČKE ZRAKOPLOVNE OBLASTI (ECAA)

---

¹ U skladu sa rezolucijom 1244 UN od 10. juna 1999.

KRALJEVINA BELGIJA,
REPUBLIKA ČEŠKA,
KRALJEVINA DANSKA,
FEDERALNA REPUBLIKA NJEMAČKA,
REPUBLIKA ESTONIJA,
REPUBLIKA GRČKA,
KRALJEVINA ŠPANIJA,
REPUBLIKA FRANCUSKA,
IRSKA,
REPUBLIKA ITALIJA,
REPUBLIKA KIPAR,
REPUBLIKA LATVIJA,
REPUBLIKA LITVANIJA,
VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,
REPUBLIKA MAĐARSKA,
REPUBLIKA MALTA,
KRALJEVINA HOLANDIJA,
REPUBLIKA AUSTRIJA,
REPUBLIKA POLJSKA,
REPUBLIKA PORTUGAL,
REPUBLIKA SLOVENIJA,
REPUBLIKA SLOVAČKA,
REPUBLIKA FINSKA,
KRALJEVINA ŠVEDSKA,
UJEDINJENO KRALJEVSTVO VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,
dalje u tekstu "zemlje članice EZ", i
EVROPSKA ZAJEDNICA, dalje u tekstu "Zajednica" ili "Evropska zajednica", i
REPUBLIKA ALBANIJA,
BOSNA I HERCEGOVINA,
REPUBLIKA BUGARSKA,
REPUBLIKA HRVATSKA,
BIVŠA JUGOSLOVENSKA REPUBLIKA MAKEDONIJA
REPUBLIKA ISLAND,
KRALJEVINA NORVEŠKA,
SRBIJA I CRNA GORA,
RUMUNIJA, i
PRIVREMENA ADMINISTRACIJA UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU,
sve gore navedene dalje u tekstu zajedno "ugovorne strane"

Ugovorne strane

PRIZNAJUĆI jedinstveni karakter međunarodnog civilnog zrakoplovstva i želeći da stvore evropsku zajedničku zrakoplovnu oblast (ECAA) zasnovanu na zajedničkom pristupu tržištima zračnog prometa ugovornih strana i slobodi osnivanja, sa jednakim uvjetima konkurencije i poštovanjem istih pravila – uključujući područja sigurnosti letenja, sigurnosti, upravljanja zračnim prometom, socijalnoj harmonizaciji i zaštiti okoliša;

SMATRAJUĆI da će se pravila koja se odnose na ECAA primjenjivati na multilateralnoj osnovi unutar ECAA a da stoga u tom smislu treba izraditi specifična pravila;

PRIHVATAJUĆI da je prikladno da se ta ECAA pravila zasnivaju na relevantnim zakonskim propisima koji su na snazi u Evropskoj zajednici, kao što je dato u Aneksu I uz ovaj Sporazum, bez utjecaja na ona sadržana u Ugovoru o EZ;

PRIZNAJUĆI da potpuno postupanje po ECCA pravilima daje pravo ugovornim stranama da koriste ECAA beneficije, uključujući pristup tržištu;

IMAJUĆI NA UMU da se potpuno postupanje po ECAA pravilima, uključujući potpuni pristup tržištu, ne može postići jednim potezom, već više sredstvima tranzicije što će biti olakšano posebnim rješenjima sa ograničenim trajanjem;

NAGLAŠAVAJUĆI da će, kad je to potrebno po prijelaznim odredbama, pravila vezana za pristup zračnih prijevoznika tržištu isključivati ograničenja na frekvencije, kapacitet, zračne rute, tipove zrakoplova ili slična ograničenja koja postoje po bilateralnim sporazumima ili rješenjima o zračnom prometu, i da od zračnih prijevoznika neće biti traženo da sklapaju komercijalne sporazume ili slična rješenja kao uvjet za pristup tržištu;

NAGLAŠAVAJUĆI da se sa zračnim prijevoznicima treba postupati na nediskriminirajući način kad se radi o njihovom pristupu infrastrukturi zračnog prometa posebno kad je ta infrastruktura ograničena;

IMAJUĆI NA UMU da ugovori o udruživanju kao stvar principa odredjuju da će se, sa namjerom da se osigura iskoordiniran razvoj i postupna liberalizacija prometa izmedju datih strana prilagodjenih recipročnim komercijalnim potrebama, posebni ugovori baviti uvjetima medjusobnog pristupa tržištu u zračnom prometu;

IMAJUĆI NA UMU želju svake udružene strane da usklade svoje zakone iz oblasti zračnog prometa i uz njih vezanih pitanja sa zakonima Evropske zajednice, uključno sa odnosom prema budućem razvoju legislative unutar Zajednice;

SHVATAJUĆI važnost tehničke pomoći sa ovog stanovišta,

PRIZNAJUĆI da Sporazum o evropskoj ekonomskoj oblasti mora i dalje upravljati odnosima izmedju Zajednice i zemalja članica EZ i Norveške i Islanda;

ŽELEĆI omogućiti naknadno proširenje evropske zajedničke zrakoplovne oblasti,

PODSJEĆAJUĆI na pregovore izmedju Evropske zajednice i udruženih strana sa ciljem zaključenja sporazuma o određenim aspektima zračnih usluga (*Agreements on Certain Aspects of Air Services*) koji će uskladiti bilateralne sporazume o pružanju zračnih usluga izmedju država članica Evropske zajednice i udruženih strana sa pravom Evropske zajednice

SU SE DOGOVORILE KAKO SLIJEDI:

Ciljevi i principi

Član 1

1. Cilj ovog Sporazuma je stvaranje evropske zajedničke zrakoplovne oblasti, u daljnjem tekstu nazvane ECAA. ECAA će se zasnivati na slobodnom pristupu tržištu, slobodi osnivanja, jednakim uvjetima konkurencije i zajedničkim pravilima – uključujući ona u oblasti sigurnosti letenja (*safety*), sigurnosti (*security*), upravljanja zračnim prometom i zaštiti okoliša. U tu svrhu ovaj Sporazum postavlja pravila primjenjiva među ugovornim stranama po uvjetima datim u daljnjem tekstu. Ova pravila uključuju odredbe date u zakonskim propisima navedenim u aneksu I.
2. Odredbe ovog Sporazuma primjenivat će se u onoj mjeri u kojoj se odnose na zračni transport ili na neko od povezanih pitanja navedenih u aneksu I.
3. Ovaj Sporazum se sastoji od niza članova, koji određuju opće funkcioniranje ECAA (glavni Sporazum), niza aneksa, od kojih aneks I sadrži zakonske propise Zajednice primjenjive među ugovornim stranama u okviru glavnog Sporazuma, i niz protokola, od kojih bar jedan za svaku udruženu stranu stranu utvrđuje prijelazna rješenja koja će se primjenjivati na nju;

Član 2

1. U ovom Sporazumu:
  - a) termin 'sporazum' znači glavni Sporazum, njegovi aneksi, dokumenti spomenuti u aneksu I kao i njegovi protokoli;
  - b) termin 'udružena strana' znači Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Republika Hrvatska, BJR Makedonija, Rumunija, Srbija i Crna Gora, koje su postale strane u ovom Sporazumu, ili bilo koja druga država ili tijelo koja će postati strana u ovom Sporazumu prema članu 32.
  - c) Dodatna 'udružena strana' je UNMIK što označava Privremenu administrativnu misiju Ujedinjenih nacija na Kosovu u skladu sa rezolucijom UN Vijeća sigurnosti br. 1244 od 10. juna 1999. godine
  - d) termin 'ugovorna strana' znači, kad se tiče Zajednice i zemalja članica EZ, Zajednicu i zemlje članice EZ, ili Zajednicu, ili zemlje članice EZ. Značenje koje se daje ovom izrazu se u svakom slučaju izvodi iz relevantnih odredbi ovog Sporazuma i iz pojedinačnih nadležnosti Zajednice i zemalja članica EZ kako one proizilaze iz EZ ugovora;
  - e) termin 'ECAA partner' znači udružena strana, Norveška ili Island;
  - f) termin 'EZ ugovor' znači Ugovor o osnivanju Evropske zajednice;
  - g) termin 'EEA sporazum' znači Sporazum o evropskoj ekonomskoj oblasti i njegove protokole i anekse potpisane 02. maja 1992. godine u kome su strane Evropska zajednica, njene države članice, Island, Lihtenštajn i Norveška;
  - h) termin 'sporazum o udruživanju' znači svaki od takvih sporazuma kojim se vrši udruživanje između Evropske zajednice, ili između Evropske zajednice i njenih država članica s jedne strane i date udružene strane s druge;

- i) termin 'ECAA zrakoplovni prijevoznik' znači zrakoplovnog prijevoznika, koji je dobio dozvolu na način određen ovim Sporazumom u skladu sa odredbama relevantnih akata navedenih u aneksu I.
  - j) termin "nadležna vlast civilnog zrakoplovstva (*Authority*)" znači vladina agencija ili tijelo koje ima zakonsko pravo da procjenjuje uskladenost i kontroliše prodaju proizvoda ili usluga ili dozvola koje su u nadležnosti ugovorne strane i koje može nametnuti provodjenje aktivnosti da bi osiguralo da proizvodi ili usluge koji se prodaju unutar njegove nadležnosti udovoljavaju zakonskim propisima;
  - k) termin "konvencija" znači Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koja je otvorena za potpisivanje 7. decembra 1944., i njene dopune i anekse;
  - l) termin "SESAR" znači tehnička implementacija jedinstvenog evropskog neba koja obezbjeđuje koordiniran, sinhroniziran razvoj i lociranje novih generacija ATM sistema;
  - m) "ATM glavni plan (*Master Plan*)" znači polazna tačka SESARA.
  - n) Termin 'EZ država članica' znači država članica Evropske zajednice.
2. Upotreba termina "zemlja", "državljanin", "državljeni" ili "teritorija" ne prejudicira status svake ugovorne strane po međunarodnom pravu.

Član 3

Primjenjive odredbe dokumenata spomenutih ili sadržanih ili u Aneksu I ovog Sporazuma, izmijenjene u skladu sa Aneksom II ovog Sporazuma, ili u odlukama Zajedničkog komiteta bit će obavezujuće za ugovorne strane i bit će ili će postati dio njihovih internih pravnih poslovnika na slijedeći način:

- a) jedan dokument koji odgovara EZ propisu postat će dio internih pravnih poslovnika ugovornih strana,
- b) jedan dokument koji odgovara EZ direktivi ostavit će nadležnim tijelima ugovornih strana izbor oblika i metoda primjene.

Član 4

Ugovorne strane će poduzeti sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, da osiguraju izvršavnje obaveza koje nastaju po ovom Sporazumu i uzdržat će se od svake mjere koja bi mogla ugroziti postizanje ciljeva ovog Sporazuma.

Član 5

Odredbe ovog Sporazuma neće utjecati na odnose između ugovornih strana EEA sporazuma.

Nediskriminiranje

Član 6

U okviru ovog Sporazuma, i bez utjecaja na bilo koju odredbu sadržanu u njemu, svaka diskriminacija na osnovu državljanstva bit će zabranjena.

Pravo osnivanja

Član 7

U okviru obima i uvjeta iz ovog Sporazuma a bez utjecaja na odredbe relevantnih dokumenata navedenih u aneksu 1, neće postojati ograničenja za slobodu osnivanja za državljanje država članica EZ ili nekog ECAA partnera na teritoriji bilo koje od njih.

Sloboda osnivanja uključivat će pravo na preduzimanje i bavljenje aktivnostima kao samozaposlene osobe i za osnivanje i rukovodjenje preduzećima, posebno kompanijama ili firmama po uvjetima određenim zakonom za državljanje države gdje se takvo osnivanje vrši. To će se takodje primjenivati na osnivanje agencija, ogranaka ili filijala od strane državljana države članice EZ ili ECAA partnera osnovanih u bilo kojoj od njih.

Član 8

1. Unutar ovog Sporazuma, a bez utjecaja na odredbe relevantnih dokumenata navedenih u aneksu 1, sa kompanijama ili firmama konstituiranim ili organiziranim u skladu sa zakonom jedne države članice EZ ili ECAA partnera, a koje su registrirale svoje glavno sjedište unutar ECAA, će se postupat će na isti način kao sa osobama rođenim kao državljani država članica EZ ili ECAA partnera.
2. Termin 'kompanije ili firme' znači kompanije ili firme osnovane po građanskom ili privrednom pravu, uključujući kooperativna društva i druga pravna lica koja se upravljaju po privatnom ili javnom pravu, izuzev onih koje su nekomercijalne.

Član 9

1. Odredbe članova 7. i 8. se neće primjenjivati na aktivnosti koje su na teritoriji bilo koje od ugovornih strana povezane, makar i povremeno, sa vršenjem zvanične vlasti.
2. Odredbe članova 7. i 8. i mjere preduzete u njihovom provodjenju neće imati utjecaja na primjenu odredbi datih u zakonu, propisu ili administrativnoj aktivnosti koje određuju poseban tretman za strane državljane na temelju javnog poretka, javne sigurnosti i zdravlja.

Član 10

1. Bez utjecaja na povoljnije odredbe u postojećim sporazumima a unutar ovog Sporazuma, ugovorne strane će ukinuti kvantitativna ograničenja i mjere koje imaju jednak efekat na prenos opreme, sredstava, rezervnih dijelova i drugih uređaja kad su potrebni ECAA zrakoplovnom prijevozniku za nastavak pružanja usluga zračnog prometa po uslovima predviđenim ovim Sporazumom.
2. Ova obaveza neće spriječiti ugovorne strane da zabrane ili nametnu ograničenja na takve transfere ako je to opravdano na osnovu javne politike i javne sigurnosti, zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka. Takve zabrane i ograničenja neće međutim

predstavljati sredstva za samovoljnu diskriminaciju ili prerušen način organičenja trgovine između ugovornih strana.

Zrakoplovna sigurnost

Član 11

1. Ugovorne strane uspostaviti će odgovarajuća sredstva da bi osigurali da će zrakoplovi registrirani u jednoj ugovornoj strani, kada slijeću u zrakoplovne luke u drugoj ugovornoj strani, udovoljavati međunarodnim standardima za sigurnost letenja ustanovljenim u skladu sa Konvencijom, i da će biti podložni inspekcijama na platformi (*ramp inspections*) koje će ovlašteni predstavnici druge ugovorne strane izvršiti u zrakoplovu i oko zrakoplova da bi provjerili i valjanost dokumenata zrakoplova i dokumenata posade i očigledno stanje zrakoplova i njegove opreme.
2. Neka od ugovornih strana u bilo koje vrijeme može zatražiti konsultacije vezane za standarde sigurnosti letenja koje održava druga ugovorna strana u onim oblastima koje nisu pokrivena dokumentima navedenim u aneksu I ovog Sporazuma.
3. Ništa u ovom Sporazumu neće biti tumačeno tako da ograničava ovlašćenje nadležnog tijela ugovorne strane da preduzme sve odgovarajuće i hitno potrebne mjere kad god utvrdi da proizvod ili usluga mogu:
  - i. ne ispunjavati minimalne standarde koji mogu biti uspostavljeni u skladu sa Konvencijom, ili
  - ii. kad postoji ozbiljna zabrinutost – nastala na osnovu nalaza inspekcije iz stava 1 da zrakoplov ili operacija zrakoplova ne udovoljavaju minimalnim standardima ustanovljenim u skladu sa Konvencijom, ili
  - iii. izazvati ozbiljnu zabrinutost da ne postoji efektivno održavanje i provodjenje minimalnih standarda utvrdjenih u skladu sa Konvencijom.
4. Kad nadležna civilna zrakoplovna vlast preduzme aktivnost iz stava 3, ona će odmah obavijestiti nadležne civilne zrakoplovne vlasti drugih ugovornih strana o preduzimanju aktivnosti i navesti razloge za svoju aktivnost.
5. Kad mjere primjenjene u stavu 4 ne prestanu mada je razlog za njihovo preduzimanje prestao da postoji, bilo koja ugovorna strana može iznijeti stvar na Zajednički komitet.
6. Data ugovorna strana će o svim izmjenama domaćeg zakona, u vezi sa statusom nadležne civilne vazduhoplovne vlasti, obavijestiti druge ugovorne strane.

Zrakoplovna bezbjednost

Član 12

1. Da bi zaštitile civilno zrakoplovstvo protiv akata nezakonitog ometanja, ugovorne strane osigurati će da se u svim zračnim lukama koje se nalaze na njihovoj teritoriji primjenjuju zajednički osnovni standardi i mehanizmi za praćenje udovoljavanja odredbama o sigurnosti zrakoplovstva koje su sadržane u aneksu I ovog Sporazuma.
2. Ugovorne strane će na zahtjev jedna drugoj pružiti svu neophodnu pomoć da bi spriječile akte nezakonite otmice civilnih zrakoplova i druge nezakonite akte protiv sigurnosti

letenja takvih zrakoplova, njihovih putnika i posade, zračnih luka i objekata vazdušne plovidbe i bilo koju drugu prijetnju po sigurnost civilnog zrakoplovstva.

3. Kad se desi incident ili kad postoji prijetnja nezakonite otmice civilnog zrakoplova ili neki drugi čin protiv sigurnosti takvih zrakoplova, njihovih putnika i posade, zračnih luka ili objekata zračne plovidbe, ugovorne strane će pomoći jedna drugoj olakšavajući komunikaciju i preduzimanjem drugih odgovarajućih mjera namjenjenih za brzo i bezbjedno okončanje takvog incidenta ili prijetnje.
4. U skladu sa relevantnim zakonskim propisima Evropske zajednice, navedenim u aneksu I ovog Sporazuma, udružena strana može biti podvrgnuta inspekciji Evropske komisije i od nje može biti traženo da učestvuje u inspekcijama Evropske komisije u drugim ugovornim stranama.

Upravljanje zračnim prometom

Član 13

1. Ugovorne strane će saradjevati u polju upravljanja zračnim prometom sa namjerom proširenja jedinstvenog evropskog neba na ECAA da bi se unaprijedili postojeći standardi sigurnosti letenja i sveukupna efikasnost standarda općeg zračnog prometa u Evropi, da bi se najoptimalnije koristili kapaciteti i minimizirala kašnjenja.
2. Sa ciljem da se olakša primjena zakonskih propisa o jedinstvenom evropskom nebu na njihovoj teritoriji,
  - Udružene strane će, unutar svoje nadležnosti, čim to bude moguće preduzeti neophodne mjere da prilagode svoje institucionalne strukture za upravljanje zračnim transportom jedinstvenom evropskom nebu, posebno odredjivanjem ili uspostavljanjem odgovarajućih nadzornih tijela koja će bar funkcionalno biti nezavisna od pružalaca usluga (*provajdera*) zračne navigacije.
  - Evropska zajednica će uključiti udružene strane u svaku operativnu inicijativu na polju usluga zračne navigacije, zračnog prostora i medjuoperativnosti koja proistekne iz inicijative jedinstvenog evropskog neba, posebno na ranom pokretanju napora relevantnih ugovornih strana na uspostavljanju funkcionalnih zračnih blokova.
3. Evropska zajednica će se pobrinuti da udružene strane budu potpuno povezane sa razvojem master plana Upravljanja zračnim prometom (ATM) unutar SESAR programa Komisije.

Konkurencija

Član 14

1. Unutar ovog Sporazuma primjenjivat će se odredbe sadržane u aneksu III. Kad su pravila o konkurenciji i državnoj pomoći uključena kroz druga rješenja izmedju dvije ili više ugovornih strana, ta pravila će se primjenjivati izmedju tih strana.
2. Članovi 15, 16 i 17 se neće primjenjivati u odnosu na odredbe aneksa III.

Provođenje

Član 15

1. Bez utjecaja na stavove 2 i 3 ovog člana, svaka ugovorna strana će osigurati da se može pred domaćim sudom pozvati na prava koja dobije na osnovu ovog Sporazuma, a posebno na osnovu dokumenata navedenih u aneksu I.
2. U slučajevima, koji mogu utjecati na dobijanje ovlasti po ovom Sporazumu za postojeće ili potencijalne zračne službe, institucije Evropske zajednice imat će ovlasti koja su im data prema odredbama dokumenata spomenutih ili sadržanih u aneksu I ovog Sporazuma.
3. Sva pitanja vezana za legalnost odluka koje donesu institucije Evropske zajednice po ovom Sporazumu, posebno kad se radi o pravilima konkurencije kao i po dokumentima navedenim u aneksu I bit će u isključivoj nadležnosti Suda pravde Evropskih zajednica, u daljem tekstu "Sud pravde" .

Tumačenje

Član 16

1. Ukoliko su odredbe ovog pravilnika i odredbe navedene u aneksu I u suštini identične sa odgovarajućim pravilima Ugovora o EZ i dokumenata usvojenih u provođenju Ugovora o EC, te odredbe će u svojoj primjeni i provođenju biti tumačene u skladu sa relevantnim presudama i odlukama Suda pravde i Evropske komisije donesenim prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Drugim ugovornim stranama bit će prenešene presude i odluke donešene nakon datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Da bi se obezbijedilo ispravno funkcionisanje ovog Sporazuma, na zahtjev jedne ugovorne strane o implikacijama takvih kasnijih presuda i odluka odlučivat će se na Zajedničkom komitetu. Postojeća tumačenja bit će dostavljena ECAA partnerima prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Odluke koje donese Zajednički komitet po ovoj proceduri bit će u skladu sa sudskom praksom (*case law*) Suda pravde Evropskih zajednica.
2. Kad se pitanje tumačenja ovog Sporazuma, odredbi dokumenata navedenih u aneksu I ili dokumenta usvojenih pri njihovom provođenju u suštini identično odgovarajućem pravilu EZ ugovora i dokumentima usvojenim prema Ugovoru o EZ, pojavi u slučaju pred sudom ili tribunalom ECAA partnera, sud ili tribunal, ako smatra da je to neophodno za donošenje presude u skladu sa aneksom (IV) moli Sud pravde da donese odluku po tom pitanju. ECAA partner može odlukom i u skladu sa aneksom (IV) predvidjeti u kom obimu i po kojim modalitetima će njeni sudovi i tribunali primjenjivati ovu odredbu. Depozitar (*generalni sekretar Vijeća Evrope*) i Sud pravde će biti obaviješteni o takvoj odluci. Depozitar će obavijestiti druge ugovorne strane.
3. Kad se, u skladu sa odredbama gornjeg stava, sud ugovorne strane po čijoj odluci prema domaćem zakonu nema pravnog lijeka, ne može pozvati na Sud pravde, svaka presuda takvog suda će od strane ugovorne strane biti prenešena Zajedničkom komitetu koji će djelovati tako da očuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma. Ako u roku od dva mjeseca nakon što mu se dostavi razlika u sudskoj praksi između Suda pravde i presude suda ugovorne strane, Zajednički komitet ne uspije da očuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma mogu se primjenjivati procedure date u članu 20.

Novi zakonski propisi

Član 17

1. Ovaj Sporazum neće utjecati na pravo svake od ugovornih strana da, pod uvjetom da se pridržava principa nediskriminacije i odredbi ovog člana i člana 18, stav 4, jednostrano usvoji nove zakonske propise ili izmjeni svoje postojeće propise u polju zračnog prometa ili u povezanim oblastima spomenutim u aneksu I. Udružene strane neće usvajati takve propise osim ako je to u skladu sa ovim Sporazumom.
2. Čim ugovorna strana usvoji nove propise ili izmjene postojećih zakonskih propisa, ona će obavijestiti druge ugovorne strane putem Zajedničkog komiteta najkasnije u roku od mjesec dana od usvajanja. Na zahtjev bilo koje od ugovornih strana, Zajednički komitet će u roku od dva mjeseca nakon toga obaviti razmjenu mišljenja o implikacijama takve izmjene na pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma.
3. Zajednički komitet će:
  - ili usvojiti odluku o reviziji aneksa I ovog Sporazuma tako da u sebe uključi, ako je neophodno na bazi reciprociteta, novi zakonski propis ili datu izmjenu, ili
  - usvojiti odluku u smislu da se smatra da su novi zakonski propisi ili date izmjene u skladu sa ovim Sporazumom, ili
  - odlučiti o bilo kojim drugim mjerama da osigura ispravno funkcioniranje Sporazuma.
4. Kad se radi o zakonskim propisima koji su usvojeni između potpisivanja ovog Sporazuma i njegovog stupanja na snagu, a o kojima su druge ugovorne strane obaviještene, za datum slanja smatrat će se datum na koji je informacija primljena. Datum na koji će Zajednički komitet donijeti odluku ne može biti prije (šezdeset) dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Zajednički komitet

Član 18

1. Ovim se osniva Zajednički komitet koji će biti nadležan za izvršenje ovog Sporazuma i koji će osigurati njegovo ispravno sprovođenje, bez utjecaja na član 15(2) i (3) i članove 21 i 22. U tu svrhu on će davati preporuke i donositi odluke u slučajevima određenim ovim Sporazumom. Ugovorne strane će provoditi odluke Zajedničkog komiteta u skladu sa svojim vlastitim pravilima.
2. Zajednički komitet će se sastojati od predstavnika ugovornih strana.
3. Zajednički komitet će djelovati jednoglasno. Međutim, Zajednički komitet može odlučiti da za određene specifične slučajeve odredi proceduru glasanja većinom.
4. U svrhu ispravnog provođenja ovog Sporazuma, ugovorne strane razmjenjivat će informacije, *inter alia* o novim zakonskim propisima ili donešenim odlukama relevantnim za ovaj Sporazum, i na zahtjev bilo koje strane održat će konsultacije unutar Zajedničkog komiteta, uključujući i o socijalnim pitanjima.
5. Zajednički komitet će usvojiti svoj vlastiti poslovnik.

6. Zajedničkim komitetom će naizmjenično predsjedavati ECAA partner ili Evropska zajednica i njene zemlje članice u skladu sa rješenjima koja će biti data u poslovniku.²
7. Predsjedavajući Zajedničkog komiteta će zakazivati sastanke Komiteta bar jednom godišnje da bi se analiziralo opšte funkcionisanje ovog Sporazuma i kad god to okolnosti zahtijevaju, na zahtjev ugovorne strane. Zajednički komitet će stalno razmatrati razvoj sudske prakse (*case law*) Suda pravde. U tu svrhu će Evropska zajednica dostavljati ECAA partnerima sve presude Suda pravde relevantne za funkcionisanje ovog Sporazuma. Zajednički komitet će djelovati u roku od tri mjeseca tako da očuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma.
8. Zajednički komitet može odlučiti da osnuje bilo koju radnu grupu koja će mu pomagati u izvršavanju njegovih dužnosti.

Član 19

1. Odluka Zajedničkog komiteta bit će obavezujuća za ugovorne strane. Kad kod odluka Zajedničkog komiteta sadrži zahtjev da ugovorna strana preduzme neku aktivnost, data strana će preduzeti neophodne mjere i o tome obavijestiti Zajednički komitet.
2. Odluke Zajedničkog komiteta će se objavljivati u službenim glasnicima Evropske unije i ECAA partnera u ovom Sporazumu. Svaka odluka će navoditi datum od kojeg je ugovorne strane primjenjuju kao i sve druge informacije koje se mogu ticati ekonomskih operatera.

Rješavanje sporova

Član 20

1. Zajednica, djelujući sama ili zajedno sa zemljama članicama EZ, ili ECAA partnerom može pred Zajednički komitet iznijeti sporno pitanje koje se tiče primjene ili tumačenja ovog Sporazuma, osim u slučajevima gdje su posebne procedure određene u ovom Sporazumu.
2. Kad se pred Zajednički komitet iznese spor iz stava 1, odmah će se održati konsultacije između strana u sporu. U slučajevima gdje Evropska zajednica nije strana u sporu, jedna od tih strana može pozvati na konsultacije predstavnika Evropske zajednice. Strane u sporu mogu sačiniti prijedlog rješenja koje će odmah biti dostavljeno Zajedničkom komitetu. Odluke Zajedničkog komiteta donešene po ovoj proceduri će poštovati i sudsku praksu Suda pravde.
3. Ako u roku od četiri mjeseca nakon što se pred njega iznese pitanje Zajednički komitet ne uspije donijeti odluku kojom se spor razrješava, strane u sporu mogu uputiti spor Sudu pravde čija će odluka po tom pitanju biti konačna i obavezujuća. Modaliteti po kojima takve molbe mogu biti napravljene kod Suda pravde su određeni u aneksu IV.
4. Ako Zajednički komitet u roku od četiri mjeseca ne donese odluku po pitanju koje mu je upućeno, ugovorne strane mogu preduzeti odgovarajuće zaštitne mjere u skladu sa članovima (21 i 22) ovog Sporazuma na period koji neće biti duži od šest mjeseci. Nakon

---

² Slijedeća zajednička izjava Komisije, Vijeća i predstavnika zemalja članica koje se sastaju unutar Vijeća bit će unijeta u zapisnik Vijeća: "Kada, u skladu sa članom 18(6) ovog Sporazuma, Evropska zajednica i njene države članice predsjedavaju Zajedničkim komitetom, predsjedavanje će vršiti Komisija ili predsjedništvo Vijeća."

tog perioda svaka od ugovornih strana može otkazati Sporazum što odmah stupa na snagu.

Ugovorna strana neće preduzimati zaštitne mjere po pitanju koje je u skladu sa ovim Sporazumom upućeno Sudu pravde Evropskih zajednica, osim u slučajevima definiranim u članu (11 (3)), ili u skladu sa mehanizmima predviđenim pojedinačnim dokumentima navedenim u aneksu I.

Zaštitne mjere

Član 21

Bez utjecaja na član (11(3)) i procjene u oblasti sigurnosti letenja i sigurnosti spomenute u protokolima uz ovaj sporazum, Zaštitne mjere će, kad se radi o njihovom obimu i trajanju, biti ograničene na ono što je sasvim neophodno da bi se popravila situacija. Prioritet će biti dat takvim mjerama koje će najmanje ometati funkcioniranje ovog Sporazuma.

Član 22

1. Ugovorna strana koja namjerava preduzeti zaštitne mjere će preko Zajedničkog komiteta obavijestiti druge ugovorne strane i osigurati će sve relevantne informacije.
2. Date ugovorne strane će na Zajedničkom komitetu odmah otpočeti konsultacije sa namjerom da nadju zajednički prihvatljivo rješenje.
3. Bez utjecaja na član (11(3)), data ugovorna strana ne može preduzeti zaštitne mjere dok ne istekne jedan mjesec dana od dana dostavljanja obavijesti iz stava 1, osim u slučaju da je procedura konsultacija iz stava 2 okončana prije isteka navedenog roka.
4. Data ugovorna strana će bez odlaganja obavijestiti Zajednički komitet o preduzetim mjerama i dostaviti će se sve relevantne informacije.

Odavanje informacija

Član 23

Od predstavnika, delegata i stručnjaka ugovornih strana, kao i od zvaničnika i drugih službenika koji rade po ovom Sporazumu tražit će da, čak i kad prestanu obavljati svoje dužnosti, ne odaju one informacije koje su obuhvaćene obavezom čuvanja profesionalne tajne, a posebno informacije o poduzećima, njihovim poslovnim odnosima ili komponentama njihovih troškova.

Treće zemlje i međunarodne organizacije

Član 24

1. Na zahtjev bilo koje ugovorne strane, unutar Zajedničkog komiteta ugovorne strane će konsultirati jedna drugu u skladu sa procedurama odredjenim u članovima (25 i 26);
  - a) o pitanjima zračnog prometa kojima se bave međunarodne organizacije, i
  - b) o različitim aspektima mogućeg razvoja događaja u zračnom prometu u odnosima između ugovornih strana i trećih zemalja i o funkcioniranju značajnih elemenata bilateralnih i multilateralnih sporazuma zaključenih u ovoj oblasti.

2. Konsultacije će biti održane u roku od jedan mjesec dana od zahtjeva, a u hitnim slučajevima čim je to moguće.

Član 25

1. Glavni ciljevi konsultacija predviđenih članom 24(a) bit će:
  - a) zajednički utvrditi da li pitanja stvaraju probleme od zajedničkog interesa; i
  - b) u zavisnosti od prirode problema:
    - zajednički razmotriti da li bi aktivnosti ugovornih strana u datim međunarodnim organizacijama trebale biti iskoordinirane, ili
    - zajednički razmotriti bilo koji drugi pristup koji bi mogao biti prikladan
2. Ugovorne strane će čim to bude moguće razmijeniti informacije relevantne za ciljeve opisane u stavu 1.

Član 26

1. Glavni ciljevi konsultacija predviđenih u članu 24.1(b) bit će ispitivanje relevantnih pitanja i razmatranje svakog pristupa koji bi mogao biti prikladan.

Prijelazna rješenja

Član 27

1. Protokoli I do VIII utvrđuju prelazna rješenja i odgovarajuće periode primjene između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i date udružene strane, s druge strane. U odnosima između Norveške ili Islanda i jedne udružene strane primjenjivat će se isti uvjeti kao između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i date udružene strane, s druge strane.
2. U toku prijelaznih perioda spomenutih u paragrafu 1, relevantni elementi režima zračnog prometa između dvije udružene strane bit će određeni na osnovu restriktivnijeg od dva relevantna protokola koji se odnose na date udružene strane.
3. Postepeni prijelaz svake udružene strane na punu primjenu ECAA zavisit će od procjene. Procjene će izvršiti Evropska zajednica u saradnji sa datom udruženom stranom a u skladu sa uvjetima određenim u pojedinim protokolima. Kad jedna udružena strana bude uvjerena da su uvjeti za završavanje prelaznog perioda datog u relevantnom protokolu ispunjeni, ona će obavijestiti Evropsku zajednicu da treba izvršiti procjenu.
4. Ako Evropska zajednica utvrdi da su uvjeti ispunjeni, ona će obavijestiti Zajednički komitet i tu će se odlučiti, u zavisnosti od toga kakav je slučaj, da se data udružena strana kvalificira za prelazak na slijedeći prijelazni period ili za puno uključenje u evropsku zajedničku zrakoplovnu oblast u zavisnosti od slučaja.
5. Ako Evropska zajednica utvrdi da uvjeti nisu ispunjeni, ona će o tome obavijestiti Zajednički komitet. Evropska zajednica će datoj udruženoj strani preporučiti odredjenja poboljšanja i odrediti period primjene u kom ta poboljšanja mogu biti razumno provedena. Trajanje prijelaznih perioda će se automatski produžavati u skladu sa trajanjem perioda provodjenja. Prije kraja perioda provodjenja, i ako je neophodno i dalje procjene bit će

izvršene da se ocijeni da li su preporučena poboljšanja provedena efektivno i na zadovoljavajućem nivou.

Odnos prema bilateralnim rješenjima i sporazumima o zračnom prometu

Član 28

1. Odredbe ovog Sporazuma bit će mjerodavnije (*na snazi*) od drugih relevantnih odredbi bilateralnih sporazuma i/ili rješenja u zračnom prometu koji su na snazi između udruženih strana s jedne strane i Evropske zajednice, države članice EZ, Norveške ili Islanda s druge strane, kao i između udruženih strana.
2. Bez obzira na stav 1, u toku prijelaznog perioda spomenutog u članu (27), odredbe koje se odnose na vlasništvo, prometna prava, kapacitet, frekvencije tip ili promjenu zrakoplova, zajedničko korištenje kodova i određivanje cijena u bilateralnim sporazumima i rješenjima koji su na snazi između udružene strane i Evropske zajednice, države članice EZ, Norveške ili Islanda ili između dvije udružene strane će se primjenjivat će se između tih strana ako je takav bilaterlani sporazum i/ili rješenje fleksibilniji, u smislu slobode za date zrakoplovne prijevoznike, od primjenjivih protokola kad se radi o datoj udruženoj strani.
3. Spor između udružene strane i druge ugovorne strane o tome da li su odredbe protokola, u svjetlu pune primjene ECAA, fleksibilnije prema datoj strani od bilateralnih sporazuma i/ili rješenja, rješavat će se u okviru mehanizma za rješavanje sporova datog u članu (20) ovog Sporazuma. Sporovi o tome kako riješiti odnose između kontradiktornih protokola će se rješavati na isti način.

Stupanje na snagu /revizija / raskid i druge odredbe

Član 29

(Stupanje na snagu)

1. Potpisnice će ratificirati ili odobriti ovaj Sporazum u skladu sa svojim vlastitim procedurama. Dokumenti o ratificiranju ili odobrenju bit će deponovani u Generalnom sekretarijatu Vijeća Evropske unije (depozitar), koji će obavijestiti sve druge potpisnike kao i Međunarodnu organizaciju za civilno zrakoplovstvo.
2. Ovaj Sporazum stupit će na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon datuma deponiranja dokumenta o ratificiranju ili odobrenju od strane Evropske zajednice i zemalja članica EZ i bar jedne udružene strane. Ovaj sporazum stupa na snagu za svaku potpisnicu, koja ratificiranja ili odobri ovaj Sporazum nakon tog datuma, prvog dana drugog mjeseca nakon što takva potpisnica deponuje dokument o ratificiranju ili odobrenju.
3. Bez obzira na stavove 1 i 2, dvije ili više ugovornih strana, koje moraju uključivati Evropsku zajednicu i zemlje članice EZ, i bar jedna udružena strana mogu odlučiti da privremeno međusobno primjenjuju ovaj Sporazum od datuma potpisa, u skladu sa primjenom domaćeg zakona, tako što će obavijestiti depozitara koji će obavijestiti druge ugovorne strane.

Član 30

(Revizija – ponovna analiza)

Ovaj dokument bit će revidiran na zahtjev bilo koje ugovorne strane a u svakom slučaju pet godina nakon stupanja na snagu.

Član 31

(Raskid)

1. Svaka ugovorna strana može otkazati ovaj Sporazum obavještavajući depozitara, koji će o ovom raskidu obavijestiti druge ugovorne strane kao i Medjunarodnu organizaciju za civilno zrakoplovstvo. Ako ovaj Sporazum otkáže Evropska zajednica i zemlje članice EZ, onda će važnost sporazuma prestati godinu dana nakon datuma obavještavanja. Ako ovaj Sporazum otkáže bilo koja druga ugovorna strana, onda će on prestati da važi samo u odnosu na tu ugovornu stranu godinu dana od datuma obavještavanja. Medjutim, usluge zračne plovidbe koje se obavljaju na dan isteka ovog Sporazuma mogu se nastaviti do kraja IATAine (medjunarodno udruženje u zračnom prometu) planske sezone u koju taj datum spada.
2. Po pristupu udružene strane Evropskoj uniji, ta strana će automatski prestati da bude udružena strana prema ovom Sporazumu i postat će umjesto toga zemlja članica EZ.¹¹
3. Ovaj Sporazum prestaje da važi ili će biti suspendiran prema udruženoj strani ako prestane da važi ili ako se suspendira odgovarajući sporazum o pridruživanju.

Član 32

(Proširenje ECAA)

Od svake države ili tijela (*entity*) koja je spremna da svoje zakone o zračnom prometu i povezana pitanja uskladi sa zakonima Evropske zajednice, i sa kojom je Evropska zajednica uspostavila ili uspostavlja okvir bliske ekonomske suradnje, kao što je ugovor o pridruživanju, Evropska zajednica može zatražiti da učestvuje u ECAA. U tu svrhu, ugovorne strane će na odgovarajući način izmjeniti Sporazum.

Član 33

(Zračna luka Gibraltar)

1. Podrazumijeva se da će primjena ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar biti bez utjecaja na pravni položaj Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva kad se radi o sporu oko suvereniteta nad teritorijom na kojoj se zračna luka nalazi.
2. Primjena ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar odložit će se dok zajednička deklaracija koju su dali ministri inostranih poslova Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva 2. decembra 1987. ne postane operativna.

Član 34**(Jezici)**

Nacrt ovog Sporazuma je uradjen u samo jednom originalu na zvaničnim jezicima institucija Evropske unije i ugovornih strana pored Evropske zajednice i njenih zemalja članica, a svaki od ovih tekstova je jednako vjerodostojan.

POTVRDJUJUĆI OVO niže potpisani opunomoćenici, ispravno ovlašteni za to, potpisali su ovaj Sporazum.

ANEKS I**Pravila primjenjiva na civilno zrakoplovstvo**

'Primjenjive odredbe' slijedećih dokumenata bit će u skladu sa glavnim Sporazumom i aneksom (II) o horizontalnim prilagodjavanjima osim ako nije drugačije predviđeno u ovom aneksu ili u njegovim protokolima (x do z). Kad je neophodno, posebna prilagodjavanja za svaki pojedinačni dokument su određena u daljnjem tekstu:

A. Pristup tržištu i sporedna pitanja**Br. 2407/92**

Propis Vijeća 2407/92 od 23. jula 1992. o licenciranju zrakoplovnih prijevoznika

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 18 i aneks osim reference u članu 13(3) na član 226 (ex 169 EZ Ugovora).

Br. 2408/92

Propis Vijeća 2408/92 od 23. jula 1992. o pristupu zrakoplovnih prijevoznika Zajednice zračnim rutama unutar Zajednice

izmjenjenim ili dopunjenim

- Članom 29 dokumenta o uvjetima za pridruživanje Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Norveške;
- Odlukom Zajedničkog komiteta br. 7/94 od 21. marta 1994. koja mijenja protokol 47 i određene anekse EEA sporazuma.
- Članom 20 dokumenta o uvjetima za pridruživanje Češke Republike, Republike Estonije, Republike Kipra, Republike Latvije, Republike Litvanije, Republike Madjarske, Republike Poljske, Republike Slovenije i Slovačke Republike i dopunama ugovora na kojima se zasniva Evropska unija

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 15 i aneksi I, II i III

Br. 2409/92

Propis Vijeća 2409/92 od 23. jula 1992. o cijenama i stopama za zračne usluge.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 10.

Br. 95/93

Propis Vijeća 95/93 od 18. januara 1993. o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice

izmjenjen

- Propisom (EC) br. 894/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. maja 2002. koji dopunjuje Propis Vijeća br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice
- Propis (EC) br. 1554/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. jula 2003. koji mijenja propis Vijeća (EEC) br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice
- Propis (EC) br. 793/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. koji mijenja propis Vijeća (EEC) br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 12, i 14a(2)

Kad se radi o primjeni člana 12(2), pojam 'Komisija' glasiće 'Zajednički komitet'.

Br. 96/67

Direktiva Vijeća 96/97 od 15. oktobra 1996. o pristupu tržištu za manipulacije na zemlji u zračnim lukama Zajednice

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 25 i aneks

Kad se radi o primjeni člana 10, pojam 'države članice' glasiće 'države članice EC'. Kad se radi o primjeni člana 20(2), pojam 'Komisija' glasiće 'Zajednički komitet'.

Br. 785/2004

Propis (EC) br. 7856/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. o zahtjevima vezanim za osiguranje za zrakoplovne prijevoznike i operatore zrakoplova.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 8, i 10(2)

B. Upravljanje zračnim prometom**Br. 549/2004**

Propis (EC) br. 549/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2004. koji postavlja okvir za stvaranje jedinstvenog evropskog neba (okvirni propis).

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 4, 6, 9 do 14.

Br. 550/2004

Propis (EC) br. 550/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2004 o pružanju usluga zračne plovidbe u jedinstvenom evropskom nebu (propis o pružanju usluga)

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 19, aneksi I i II

Br. 551/2004

Propis (EC) br. 551/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2004. o organizaciji i korištenju zračnog prostora u jedinstvenom evropskom nebu (propis o zračnom prostoru)

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 11

Br. 552/2004

Propis (EC) br. 551/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2004. o medjuoperativnosti mreže upravljanja evropskim zračnim prometom (propis o medjuoperativnosti)

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 12

Br. 2096/2005

Propis Komisije (EC) br. 2096/2005 od 20. decembra 2005. koji postavlja zajedničke zahtjeve za obezbjeđivanje usluga zračne navigacije

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 9, Aneksi I do V

Br. 2150/2005

Propis Komisije (EC) br. 2150/2005 od 23. decembra 2005. koji postavlja zajedničke pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 9, Aneks

C. Zrakoplovna sigurnost

Br. 3922/91

Propis Vijeća br. 3922/91 od 16. decembra 1991. o uskladjivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u oblasti civilnog zrakoplovstva,

izmjenjen

- Propisom Komisije (EC) br. 2176/96 od 13. novembra 1996. koji mijenja propis Vijeća o naučnom i tehničkom progresu (EEC) br. 3922/91
- Propisom Komisije 1069/1999 od 25. maja 1999. kojim se vrši prilagodjavanje propisu Vijeća o naučnom i tehničkom progresu br. 3922/91
- Propisom Komisije 2871/2000 od 28. decembra 2000. kojim se vrši prilagodjavanje propisu Vijeća o naučnom i tehničkom progresu br. 3922/91 o uskladjivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u oblasti civilnog zrakoplovstva
- Propisom (EC) br. 1592/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. jula 2002. o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog zrakoplovstva i uspostavljanju Evropske agencije za sigurnost zrakoplovstva.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 10, 12 do 13 sa izuzetkom člana 4, stav 1 i člana 8 stav 2, rečenica 2, aneksi I do III.

Kad se radi o primjeni člana 12, 'države članice' će značiti 'države članice EC'.

Br. 94/56/EC

Direktiva Vijeća 94/56 od 21. novembra 1994. koja uspostavlja glavne principe koji regulišu istragu nesreća i incidenata u civilnom zrakoplovstvu.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 12

Kad se radi o primjeni članova 9 i 12, 'komisija' glasit će 'sve druge ECAA ugovorne strane'.

Br. 1592/2002

Propis (EC) br. 1592/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. jula 2002. o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog zrakoplovstva i uspostavljanju Evropske agencije za sigurnost zrakoplovstva

izmjenjen

- Propisom (EC) br. 1643/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. jula 2003. kojim se mijenja propis (EC) br. 1592/2002 o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog zrakoplovstva i uspostavljanju Evropske agencije za sigurnost zrakoplovstva
- Propisom Komisije (EC) br. 1701/2003 od 24. septembra 2003. kojim se vrši prilagodjavanje člana 6 propisa (EC) br. 1592/2002

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 57, aneksi I i II

Br. 2003/42

Direktiva 2003/42 Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. juna 2003. o izvještavanju o slučajevim u civilnom zrakoplovstvu.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 11, aneksi I i II

Br. 1702/2003

Propis Komisije (EC) br. 1702/2003 od 24. septembra 2003. koji postavlja provedbena pravila za plovidbenost i certifikaciju vezana za zaštitu okoliša i povezane proizvode, dijelove i uređaje, kao i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija
dopunjene

- Regulativom komisije (EZ) No 381/2005 od 7. marta 2005. kojom se dopunjava regulativa (EZ) br. 1702/2003 koja odredjuje provedbena pravila za plovidbenost i certifikaciju vezana za zaštitu okoliša i povezane proizvode, dijelove i uređjaje, kao i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 4 aneks. O prijelaznim periodima spomenutim u ovoj regulativi će odlučiti Zajednički komitet.

Br. 2042/2003

Propis Komisije (EC) br. 2042/2003 od 20. novembra 2003. o trajnoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređjaja i o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u ove zadatke

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 6, aneksi I do IV

Br. 104/2004

Propis Komisije (EC) br. 104/2004 od 22. januara 2004. koji daje pravila o organizaciji i sastavu Apelacionog odbora Evropske organizacije za sigurnost zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 7 i aneks

Br. 2111/2005

Propis (EC) br. 2111/2005 Evropskog parlamenta i Vijeća od 14. decembra 2005. o uspostavljanju liste Zajednice na kojoj su zrakoplovni prijevoznici koji su predmet zabrane djelatnosti u Zajednici i o obavještanju putnika zračnog prometa o identitetu zrakoplovnog prijevoznika koji obavlja djelatnosti, i ukidanju člana 9. Direktive 2004/36/EZ

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 13, Aneks

D. Zrakoplovna bezbjednost

Br. 2320/2002

Propis (EC) br. 2320/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. decembra o uspostavljanju zajedničkih pravila u oblasti sigurnosti civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 12 i aneks

Br. 622/2003

Propis Komisije (EC) br.622/2003 od 4. aprila 2003. koji odredjuje mjere za provodjenje zajedničkih osnovnih standarda za sigurnost zrakoplovstva
izmjenjen

- Propisom Komisije (EC) br.68/2004. od 15.januara 2004.godine koji mijenja Propis (EC) br. 622/2003.
- Propisom Komisije (EC) br.781/2005. od 24.maja 2005.godine koji mijenja Propis (EC) br. 622/2003.
- Propisom Komisije (EC) br.857/2005. od 06.juna 2005.godine koji mijenja Propis (EC) br. 622/2003.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 5 i aneks

Br. 1217/2003

Propis Komisije (EC) br.1217/2993 od 4. jula 2003. koji odredjuje zajedničke specifikacije za kontrolu kvaliteta nacionalnih programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 11, aneksi I i II

Br. 1486/2003

Propis Komisije (EC) br.1486/2003 od 22. avgusta 2003. koji određuje procedure za izvođenje inspekcija od strane Komisije u oblasti sigurnost civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 16

Br. 1138/2004

Propis Komisije (EC) nr. 1138/2004 od 21. juna 2004. koja utvrđuje zajedničku definiciju kritičnih dijelova područja u zračnim lukama gdje je pristup ograničen iz sigurnosnih razloga.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 8.

E. Zaštita okoliša

Br. 89/629

Direktiva Vijeća 89/629 od 4. decembra 1989. o ograničenju emitiranju buke iz civilnih ispodzvučnih mlaznih zrakoplova

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 8

Br. 92/14

Direktiva Vijeća 92/14 od 2. marta 1992. o ograničavanju rada zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1 aneksa 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1988)

izmjenjena

- Direktivom Vijeća 98/20/EZ od 30.marta 1988. koja dopunjava direktivu 92/14/EEC o ograničavanju rada zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1 aneksa 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1998.)
- Direktivom Komisije 1999/28/EZ od 21. aprila 1999. koja mijenja aneks uz direktivu Vijeća 92/14/EEC o ograničenjima za rad zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1, aneks 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1998.)
- Propisom Komisije (EC) br. 991/2001 od 21. maja 2001. koja mijenja aneks uz direktivu Vijeća 92/14/EEC o ograničenjima za rad zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1, aneks 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1998.)

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 11 i aneks

Br. 2002/30

Direktiva 2002/30/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. marta 2002. o uspostavljanju pravila i procedura kad se radi o uvodjenju operativnih ograničenja vezanih za buku u zračnim lukama Zajednice.

izmijenjena:

- Članom 20. Dokumenta koji se odnosi na uvjete pristupanja Republike Češke, Republike Estonije, Republike Kipra, Republike Latvije, Republike Litvanije, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Republike Slovačke i izmjenama Ugovora prema kojima je osnovana Evropska unija.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 15, aneksi I i II

Br. 2002/49

Direktiva 2002/49/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. juna 2002. vezana za procjenu i upravljanje ekološkom bukom

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 16, aneksi I do IV

F. Socijalni aspekti**Br. 1989/391**

Direktiva Vijeća 89/391/ECC od 12. juna 1989. o uvođenju mjera na poticanju poboljšanja u oblasti sigurnosti letenja i zdravlja radnika na poslu

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 16, i 18-19

Br. 2003/88

Direktiva 2003/88/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 4. novembra 2003. vezana za određene aspekte organizacije radnog vremena

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 19, 21 do 24 i 26 do 29

Br. 2000/79

Direktiva Vijeća 2000/79 od 27. novembra 2000. vezana za Evropski sporazum o organizaciji radnog vremena pokretnih radnika u civilnom zrakoplovstvu zaključena od strane Udruženja evropskih zrakoplovnih prijevoznika (AEA), Evropske federacije prometnih radnika (ETF), Evropskog letačkog udruženja (ECA), Udruženja evropskih regionalnih zrakoplovnih prijevoznika (ERA) i Medjunarodnog udruženja zrakoplovnih prijevoznika (IACA).

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 5.

G. Zaštita potrošača**Br. 90/314**

Direktiva Vijeća 90/314 od 13. juna 1990. o paket putovanju, prazničnim paketima i paket turama.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 10.

Br. 92/59

Direktiva Vijeća 92/59 od 29. juna 1992. o općoj sigurnosti proizvoda.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 19.

Br. 93/13

Direktiva Vijeća 93/13 od 5. aprila 1993. o nepravilnim uvjetima u potrošačkim ugovorima.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 10 i aneks.

Kad se radi o primjeni člana 10, riječ 'Komisija' glasiće 'sve druge ugovorne strane u ECAA'.

Br. 95/46

Direktiva 95/46 Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. oktobra 1995. o zaštiti pojedinaca kada se radi o obradi ličnih podataka i o slobodi kretanja takvih podataka

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 34

Br. 2027/97

Propis Vijeća 2027/97 od 9. oktobra 1997. o odgovornosti zrakoplovnih prijevoznika u slučaju nesreće

- izmjenjen
- Propisom (EC) br. 889/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. maja 2002. kojim se mijenja propis Vijeća br. 2027/97 o odgovornosti zrakoplovnih prijevoznika u slučaju nesreće

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 8

Br. 261/2004

Propis (EC) br. 261/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. februara 2004. kojim se uspostavljaju zajednička pravila o kompenzaciji i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcajanja ili otkazivanja ili dugog kašnjenja letova i propisa o ukidanju (EEC) br. 295/91

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 17

H. Ostali zakonski propisi

Br. 2299/1989

Propis Vijeća br. 2299/1989 od 25. jula 1989 koji uvodi kod ponašanja za kompjuterizirane sisteme rezervacija,

- izmjenjen:
- Propisom Vijeća (EEC) br. 3089/93 od 29. oktobra 1993. koji mijenja propis (EEC) br. 2299/89 o kodu ponašanja za kompjuterizirane sisteme rezervacija,
  - Propisom Vijeća (EC) br. 323/1999 od 8. februara 1999. koji mijenja propis (EEC) br. 2299/89 o kodu ponašanja za kompjuterizirane sisteme rezervacija (CRS-i),

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 22 i aneks

Br. 91/670

Direktiva Vijeća br. 91/670 od 16. decembra 1991. o medjusobnom prihvatanju dozvola za vršenje poslova u civilnom zrakoplovstvu

Br. 3925/91

Propis Vijeća (EC) br. 3925/91 Evropskog parlamenta i Vijeća od 19. decembra 1991. vezana za eliminiranje nadzora i formalnosti koje se primjenjuju na ručni i odvojeni prtljag osoba koje koriste letove unutar Zajednice i prtljag osoba koje koriste prekomorske letove unutar Zajednice.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 5

Br. 437/2003

Propis (EC) br. 437/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. februara 2003. o statističkoj dobiti kad se radi o prevozu zrakom putnika, tereta i pošte

- izmjenjen
- Propisom Komisije (EC) 1358/2003 od 31. jula 2003. koji primjenjuje propis (EC) br. 437/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća o statističkoj dobiti kad se radi o prijevozu zrakom putnika, tereta i pošte i uz to mijenja anekse I i II

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 11, aneksi I i II

Br. 1358/2003

Propis Komisije (EC) br. 1358/2003 od 31. jula 2003. koji primjenjuje propis (EC) br. 437/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća o statističkoj dobiti kad se radi o prijevozu zrakom putnika, tereta i pošte i uz to mijenja anekse I i II

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 4, aneksi I do III

Br. 2003/96

Direktiva Vijeća 2003/96/EZ od 27. oktobra 2003. koja rekonstruira okvir Zajednice za oporezivanje proizvoda energije i električne struje

Primjenjive odredbe: Član 14 stav 1(b) i stav 2

ANEKS II

Horizontalno prilagodjavanje i određena proceduralna pravila

Odredbe dokumenata navedenih u aneksu I Sporazuma primjenjivat će se u skladu sa Sporazumom i tačkama 1. do 4. ovog aneksa, osim ako nije drugačije određeno u aneksu I. Posebno prilagodjavanje za pojedinačne dokumente je određeno u aneksu I. Sporazum će se primijenjivati u skladu sa proceduralnim pravilima utvrđenim u tačkama 5. i 6. ovog aneksa.

1. UVODNI DIO DOKUMENATA

Preambule navedenih dokumenata nisu prilagodjene za potrebe ovog Sporazuma. One su, unutar okvira Sporazuma, relevantne u obimu neophodnom za ispravno tumačenje i primjenu odredbi sadržanih u takvim dokumentima.

2. SPECIFIČNA TERMINOLOGIJA DOKUMENATA

Slijedeći termini iz dokumenata navedenih u Aneksu I ovog Sporazuma imat će slijedeće značenje:

- a. termin 'Zajednica' značit će 'evropska zajednička zrakoplovna oblast'
- b. termin 'pravo Zajednice' 'pravni propisi Zajednice' 'dokumenti Zajednice' i 'EZ ugovor' značit će 'ECAA sporazum';
- c. termin 'zračna luka Zajednice' značit će 'zrakoplovne luke koje se nalaze u evropskoj zajedničkoj zrakoplovnoj oblasti';
- d. termin 'službeni glasnik Evropskih zajednica' ili "'službeni glasnik Evropske unije" značit će 'službeni glasnik ugovornih strana'.
- e. termin "zrakoplovni prijevoznik zajednice" značit će "ECAA zrakoplovni prijevoznik".

3. REFERENCE NA DRŽAVE ČLANICE

Bez utjecaja na stav 4, kad god dokument naveden u Aneksu I ovog Sporazuma sadrži reference na 'državu/e članice', referenca će za potrebe ovog Sporazuma podrazumijevati da su uključeni, pored zemalja članica EZ i ECAA partneri.

4. ODREDBE O EZ KOMITETIMA I KONSULTACIJE UDRUŽENIH STRANA

Evropska komisija izvršit će konsultacije sa, i pružiti mogućnost, stručnjacima iz udruženih strana da daju svoj savjet svaki put kad navedeni dokumenti predviđaju konsultacije koje će obaviti Evropska komisija Komiteta Evropske zajednice i kad je predviđeno dostavljanje savjeta ili mišljenja.

Svaka konsultacija sastojat će se od jednog sastanka kojim predsjedava Evropska komisija i održavat će se unutar Zajedničkog komiteta na poziv Evropske komisije prije konsultacija relevantnog komiteta Evropske zajednice. Evropska komisija će, najmanje dvije sedmice prije sastanka, osim ako posebne okolnosti ne zahtijevaju kraći period za obavještanje, dostaviti svakoj udruženoj strani sve neophodne informacije.

Udružene strane bit će pozvane da dostave svoje stavove Evropskoj komisiji. Evropska komisija će savjetima koje dostave udružene strane posvetiti dužnu pažnju.

Gore navedene odredbe se neće primjenjivati na primjenu pravila konkurencije datih u ovom Sporazumu, koja će se rukovoditi posebnim procedurama konsultacije određenim u aneksu (IV).

5. SARADNJA I RAZMJENA INFORMACIJA

Da bi se olakšalo vršenje relevantnih ovlaštenja od strane nadležnih tijela ugovornih strana, nadležna tijela će na zahtjev razmjenjivati sve informacije neophodne za pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma.

6. REFERENCA NA JEZIKE

Ugovorne strane imaju pravo da koriste u procedurama ustanovljenim unutar ovog Sporazuma i bez utjecaja na aneks IV, bilo koji zvanični jezik Evropske unije ili druge ugovorne strane. Ugovorne strane su međjutim svjesne da će korištenje engleskog jezika olakšati ove procedure. Uzimajući u obzir odredbu iz prethodne rečenice, ako se u zvaničnom dokumentu koristi jezik koji nije zvanični jezik Evropske unije, istovremeno će biti dostavljen i prevod na jedan od zvaničnih jezika evropske zajednice. Ako država strana u usmenoj proceduri namjerava da koristi jezik koji nije zvanični jezik Evropske unije, država strana osigurat će simultani prijevod na jezik iz druge rečenice ovog stava.

ANEKS III

Pravila o konkurenciji i državnoj pomoći spomenuta u članu 14

Član 1 – Državni monopoli

Udružena strana će postepeno prilagodjavati svaki državni monopol komercijalnog karaktera tako da osigura da do kraja perioda navedenog u protokolu uz ovaj Sporazum, koji sadrži prijelazne mjere kad se radi o toj udruženoj strani, ne postoji diskriminiranje, kad se radi o uvjetima pod kojim se robe nabavljaju i prodaju, između državljana ugovornih strana. Zajednički komitet bit će obaviješten o mjerama poduzetim da se postigne ovaj cilj.

Član 2 – Približavanje propisa o državnoj pomoći i konkurenciji

1. Ugovorne strane shvataju važnost približavanja postojećih zakonskih propisa udružene strane o državnoj pomoći i konkurenciji legislativi Zajednice. Udružena strana pokušat će da osigura da njeni postojeći i budući zakoni o državnoj pomoći i konkurenciji budu postepeno uskladjeni sa pravnim naslijeđem Evropske Zajednice.
2. Približavanje će otpočeti sa datumom potpisivanja Sporazuma, i postupno će se proširivati na elemente *acquis-ja* Evropske zajednice spomenute u ovom aneksu do kraja perioda navedenog u protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere za udruženu stranu. Udružena strana će također, u dogovoru sa Evropskom komisijom, definirati modalitete za praćenje aktivnosti koje će biti poduzete na provodjenju približavanja zakonskih propisa i provodjenja zakona.

Član 3 – Konkurencija i druge ekonomske odredbe

1. Slijedeće je nespojivo sa ispravnim funkcioniranjem Sporazuma, u onoj mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između dvije ili više ugovornih strana:
  - (i) svi sporazumi između preduzeća, odluke koje donesu preduzeća i zajednička praksa između preduzeća koja ima za cilj ili posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili remećenje konkurencije;
  - (ii) zloupotreba dominantnog položaja od strane jednog ili više preduzeća na cijeloj ili značajnom dijelu teritorije ugovornih strana;
  - (iii) svaka državna pomoć koja remeti ili prijeti da poremeti konkurenciju davanjem prednosti određenom preduzeću ili određenim proizvodima.
2. Svaka praksa koja je u suprotnosti sa ovim članom bit će procijenjena na osnovu kriterija koji proizilaze iz primjene pravila o konkurenciji koja su primjenjiva u Evropskoj zajednici, posebno iz članova 81, 82, 86 i 87 Ugovora o osnivanju Evropske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Evropske zajednice.
3. Svaka udružena strana osigurat će da se jednom operativno nezavisnom javnom tijelu povjere ovlaštenja neophodna za primjenu stava 1(i) i (ii) ovog člana, kad se radi o privatnim i javnim preduzećima i preduzećima kojima su data posebna prava.
4. Svaka udružena strana će osnovati jedano operativno nezavisno nadležno tijelo kome se povjeravaju ovlaštenja neophodna za punu primjenu stava 1 (iii) ovog člana. Ovo nadležno tijelo će, *inter alia*, imati ovlaštenja da odobrava planove državne pomoći i pojedinačne subvencije u skladu sa stavom 2 ovog člana kao i ovlaštenje da naredi povrat državne pomoći koja je data nezakonito.

5. Svaka ugovorna strana će u oblasti državne pomoći osigurati transparentnost dostavljajući, *inter alia*, drugoj strani redovan godišnji izvještaj ili njegov ekvivalent, primjenjujući metodologiju i prezentaciju izvještaja koji Zajednica koristi za državnu pomoć. Na zahtjev jedne ugovorne strane, druga ugovorna strana dostavit će informacije o određenim pojedinačnim slučajevima državne pomoći.
6. Udružena strana će napraviti sveokupan popis planova pomoći koji su donešeni prije uspostavljanja nadležnog tijela spomenutog u stavu 4 i uskladit će takve planove pomoći sa kriterijima spomenutim u stavu 2 ovog člana.
7. (a) U svrhu primjene odredbi iz stava 1 (iii), ugovorne strane priznaju da će u toku perioda spomenutih u protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere koje se odnose na udruženu stranu, svaka državna pomoć koju daje ta udružena strana biti procijenjena uzimajući u obzir činjenicu da će se ta udružena strana smatrati za oblast identičnu onim oblastima Zajednice opisanim u članu 87(3)(a) Ugovora o uspostavljanju Evropske zajednice.
(b) Unutar perioda spomenutog u protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere koje se odnose na udruženu stranu, udružena strana će dostaviti Evropskoj komisiji svoj GDP (*bruto društveni proizvod*) po glavi stanovnika uskladjen na NUTS II nivou (NUTS - nomenklatura teritorijalnih jedinica za statistiku). Nadležno tijelo spomenuto u stavu 4 i Evropska komisija će onda zajednički procijeniti podobnost regija udružene strane kao i maksimalni intezitet pomoći da bi se napravila regionalna karta pomoći na osnovu relevantnih smjernica Evropske zajednice.
8. Ako jedna od ugovornih strana smatra da je određena praksa nespojiva sa uvjetima iz stava 1 ovog člana, ona može poduzeti odgovarajuće mjere nakon konsultacija unutar Zajedničkog komiteta ili nakon 30 radnih dana poslije upućivanja zahtjeva za takve konsultacije.
9. Ugovorne strane će razmjenjivati informacije uzimajući u obzir ograničenja koja nameću zahtjevi vezani za profesionalnu i poslovnu povjerljivost.

ANEKS IV**Upućivanje na Sud pravde Evropskih zajednica****1. Opći principi vezani za član 16. Sporazuma**

1. U mjeri u kojoj je to odgovarajuće, primjenjivat će se procedure koje je ustanovio Sud pravde Evropskih zajednica za upućivanje na preliminarno odlučivanje unutar Evropske zajednice. Nakon preliminarne odluke, sud ili tribunal države strane provest će tumačenje koje je dao Sud pravde Evropskih zajednica.
2. Unutar ovog Sporazuma, države strane imat će ista prava da dostave svoja zapažanja Sudu pravde Evropskih zajednica kao i EZ države članice.

2. Opseg i modaliteti procedura ustanovljenih u članu 16(2)

1. Kad, u skladu sa drugom rečenicom člana (16(2)), država strana donese odluku o opsegu i modalitetima za upućivanje na Sud pravde Evropskih zajednica, ta odluka će navesti jedno od slijedećeg:
  - (a) bilo koji sud ili tribunal te države strane, protiv čijih odluka po nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, će zatražiti od Suda pravde Evropskih zajednica da donese preliminarnu odluku o pitanju koje je u toku pred tim sudom a u vezi valjanosti ili tumačenja nekog dokumenta spomenutog u članu (16(2)) ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna za donošenje presude, ili
  - (b) bilo koji sud ili te države strane može zatražiti od Suda pravde Evropskih zajednica da donese preliminarnu odluku o pitanju koje je pokrenuto pred tim sudom a koje se tiče valjanosti ili tumačenja nekog dokumenta spomenutog u članu (16(2)) ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna za donošenje presude, ili
  - (c) kombinacija ovo oboje.
2. Modaliteti primjene člana (16(2)) zasniivat će se na principima unešenim u zakonske odredbe koje upravljaju funkcioniranjem Suda pravde Evropskih zajednica, uključujući relevantne odredbe EZ ugovora, statuta i pravila za procedure Suda pravde Evropskih zajednica, kao i sudskom praksom ovog drugog. U slučaju da donese odluku o modalitetima primjene ove odredbe, država strana će također uzeti u obzir praktične smjernice objavljenje od strane Suda pravde Evropskih zajednica u informativnoj obavjesti (*information notice*) o referencama nacionalnih sudova za preliminarne odluke.

3. Upućivanje na Sud pravde u skladu sa članom 20(3) Sporazuma

Sa sporovima dostavljenim Sudu pravde u skladu sa članom (20(3)) Sporazuma ovaj će postupati na isti način kao sa onima koji su mu dostavljeni u skladu sa članom 239 EZ ugovora.

4. Upućivanje na Sud pravde i jezici

U procedurama pred Sudom pravde ustanovljenim unutar Sporazuma ugovorne strane će imati pravo da koriste bilo koji zvanični jezik institucija Evropske zajednice ili druge ugovorne strane. Ako se u nekom zvaničnom dokumentu koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske unije, istovremeno bit će dostavljen i prevod na francuski. Ako ugovorna strana namjerava da u usmenoj proceduri koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske unije, ta ugovorna strana će obezbjediti simultani prevod na francuski jezik.

ANEKS V**Protokol I****Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane,
i Republike Albanije, s druge strane****Član 1****Prijelazni periodi**

- (1) Prvi prelazni period će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Republika Albanija, u daljnjem tekstu "Albanija" ne ispuni sve uvjete određene u članu 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Drugi prijelazni period će teći od kraja prvog prijelaznog perioda dok od strane Albanije ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članu 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).

Član 2**Uvjeti vezani za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Albanija će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminaciji nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članu 14(1) ovog Sporazuma ili u aneksu III uz ovaj Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primjeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog perioda Albanija će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Član 3 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) U toku prvog prijelaznog perioda:
    - i. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice i prijevoznici licencirani od strane Albanije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Albaniji i bilo koje tačke u EZ državi članici;
    - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane Albanije ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Albanije neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
  - (b) U toku drugog prelaznog perioda:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznici Zajednice i zrakoplovnim prijevoznici licenciranim od strane Albanije biti će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavu (1) (a) i.;
    - ii. Zrakoplovnim prijevoznici Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Albaniji i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
    - iii. Zrakoplovnim prijevoznici licenciranim od strane Albanije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Bosni i Hercegovini;
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog perioda, bez utjecaja na obavezu Albanije i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznici koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznici koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Albanije i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog perioda Albanija će biti uključena kao posmatrač u Evropsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Albanije u Evropskoj agenciji za sigurnost plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Albanije da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska

zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 5 **Zrakoplovna bezbjednost**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Albanije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Albanije da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protocol II

Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane

Član 1

Prijelazni periodi

- (1) Prvi prijelazni period će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uvjete određene u članu 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Drugi tranzicioni period će teći od kraja prvog tranzicionog perioda dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uvjete određene u članu 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice.

Član 2

Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će:
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koji se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - v. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članu 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III ovog Sporazuma, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će:
  - i. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - ii. primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Član 3 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bosne i Hercegovine bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Bosni i Hercegovini i bilo koje tačke u EZ državi članici;
    - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane Bosne i Hercegovine ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Bosne i Hercegovine neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
  - (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bosne i Hercegovine biće dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavu (1) (a) i.;
    - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Bosni i Hercegovini i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
    - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bosne i Hercegovine bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Bosni i Hercegovini.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog perioda, bez utjecaja na obavezu Bosne i Hercegovine i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod kontrolom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Bosne i Hercegovine i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina bit će uključena kao posmatrač u Evropsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bosne i Hercegovine u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika

licenciranog od strane Bosne i Hercegovine da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 5
Zrakoplovna bezbjednost

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Bosne i Hercegovine.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bosne i Hercegovine da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol III

Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Republike Bugarske, s druge strane

Član 1 Prijelazni period

- (1) Prijelazni period će teći od kraja stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Republika Bugarska, u daljnjem tekstu Bugarska, ne ispuni sve uvjete određene u članu 2 ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ), najkasnije do pristupanja Bugarske Evropskoj zajednici.
- (2) Spominjanje "drugog prijelaznog perioda" u ovom Sporazumu ili njegovim aneksima će u slučaju Bugarske označavati prijelazni period iz stava 1 ovog člana.

Član 2 Uvjeti vezani za tranziciju

Do kraja prijelaznog perioda Bugarska će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum, kao što propisuje član 3 ovog Sporazuma.

Član 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
u toku prijelaznog perioda:
  - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bugarske bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Bugarskoj i bilo koje tačke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Bugarskoj i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bugarske će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i biće im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Bugarskoj.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja tranzicionog perioda, bez uticaja na obavezu Bugarske i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Bugarske i njenih državljana od početka tranzicionog perioda.

Član 4
Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na kraju tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bugarske u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bugarske da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 5
Zrakoplovna bezbjednost

Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*ecurity*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bugarske da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol IV

Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Republike Hrvatske, s druge strane

Član 1 Prelazni periodi

- (1) Prvi prijelazni period će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Republika Hrvatska, u daljnjem tekstu 'Hrvatska', ne ispuni sve uvjete određene u članu 2(1) ovog protokola, što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Drugi prijelazni period će teći od kraja prvog prijelaznog perioda dok od strane Hrvatske ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članu 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).

Član 2 Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Hrvatska će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojeće da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (safety) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojeće da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti (security) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminaciji nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članu 14(1) ovog Sporazuma ili u aneksu III uz ovaj Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primjeniti.
- (2) Do kraja drugog preilaznog perioda Hrvatska će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Član 3 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) U toku prvog i drugog prijelaznog perioda zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Hrvatske bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Hrvatskoj i bilo koje tačke u EZ državi.
  - (b) U toku drugog prijelaznog perioda:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Hrvatske biti će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavu (1) (a);
    - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Hrvatskoj i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
    - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Hrvatske bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i biće im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Hrvatskoj.
  - (c) Do kraja drugog prijelaznog perioda zrakoplovni prijevoznici zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti pod stvarnim nadzorom Hrvatske ili njenih državljana a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Hrvatske neće biti u većinskom vlasništvu niti pod stvarnim nadzorom država članica EZ ili njihovih državljana.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog perioda, bez utjecaja na obavezu Hrvatske i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Hrvatske i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog perioda Hrvatska će biti uključena kao posmatrač u Evropsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bosne i Hercegovine u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog prijelaznog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Hrvatske da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska

zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 5 **Zrakoplovna bezbjednost**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Hrvatske.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Hrvatske da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 6 **Izjava Hrvatske o stupanju na snagu ECAA sporazuma**

Hrvatska objavljuje svoju namjeru da razmotri odgovarajuće vrijeme za stupanje na snagu za Hrvatsku ECAA sporazuma zbog hrvatskog zahtjeva za kratkoročnim (do kraja faze I) i postepenim prijelaznim rješenjima vezanim za pristup tržištu kad se radi o kapacitetima. To može rezultirati određenim odgodjanjem u stupanju na snagu ECAA sporazuma u toku vremena koje je Hrvatskoj nužno potrebno da bi bila u stanju da potpuno provede svoje obaveze po ECAA sporazumu uključujući ovaj protokol.

Protokol V

Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, s druge strane

Član 1

Prijelazni periodi

- (1) Prvi prijelazni period će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija ne ispuni sve uvjete određene u članu 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Drugi prijelazni period će teći od kraja prvog prijelaznog perioda dok od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članu 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).

Član 2

Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminaciji nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranju svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članu 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III ovog Sporazuma, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog perioda Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija primjenjivat će se ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Član 3 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
- (a) U toku prvog prijelaznog perioda:
- i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i bilo koje tačke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
- (b) U toku drugog prijelaznog perioda:
- i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavu (1) (a) i.;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i drugim udruženim stranama i biće im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog perioda, bez utjecaja na obavezu Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4 **Primjena određenih propisa od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije**

Uprkos članu 2 ovog protokola, nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će:

- i. u praksi primijeniti Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija));

- ii. osigurati da se zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u praksi pridržavaju regulative 261/2004;
- iii. raskinuti ili uskladiti sa propisima Zajednice ugovor izmedju vlade Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Macedonian Airlines (MAT).

Član 5 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog perioda Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija bit će uključena kao posmatrač u Evropsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 6 **Zrakoplovna bezbjednost**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol VI
Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane,
i Srbije i Crne Gore, s druge strane

Član 1
Prijelazni periodi

- (1) Prvi prijelazni period će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Srbija i Crna Gora ne ispuni sve uvjete određene u članu 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Drugi prijelazni period će teći od kraja prvog prijelaznog perioda dok od strane Srbije i Crne Gore ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članu 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ)

Član 2
Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Srbija i Crna Gora će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (safety) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (security) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminaciji nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum,
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela za Srbiju i Crnu Goru, uspostaviti nadzorno tijelo za službe zračnog prometa za Srbiju i Crnu Goru, započeti reorganiziranje zračnog prostora Srbije i Crne Gore u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članu 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III ovog Sporazuma, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog perioda Srbija i Crna Gora će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj.

Član 3 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) U toku prvog prijelaznog perioda:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Srbije i Crne Gore bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Srbiji i Crnoj Gori i bilo koje tačke u EZ državi članici.
    - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane Srbije i Crne Gore ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Srbije i Crne Gore neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
  - (b) U toku drugog prijelaznog perioda:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Srbije i Crne Gore bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavu (1) (a) i.;
    - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Srbiji i Crnoj Gori i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
    - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Srbije i Crne Gore bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Srbiji i Crnoj Gori.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog perioda, bez uticaja na obavezu Srbije i Crne Gore i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Srbije i Crne Gore i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog perioda Srbija i Crna Gora bit će uključena kao posmatrač u Evropsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Srbije i Crne Gore u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Srbije i Crne Gore da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske

zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 5 **Zrakoplovna bezbjedenost**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Srbije i Crne Gore.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Srbije i Crne Gore da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol VII

Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Rumunije, s druge strane

Član 1 Prijelazni period

- (1) Prijelazni period trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Rumunija ne ispuni sve uvjete određene u članu 2 ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Spominjanje "drugog tranzicionog perioda" u ovom Sporazumu ili njegovim aneksima će u slučaju Rumunije označavati prijelazni period iz stava 1 ovog člana.

Član 2 Uvjeti vezani za tranziciju

Do kraja prijelaznog perioda Rumunija će primjeniti ovaj Sporazum, uključujući sve propise date u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Član 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
u toku prijelaznog perioda:
  - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Rumunije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke u Rumuniji i bilo koje tačke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u Rumuniji i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Rumunije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Rumuniji.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja tranzicionog perioda, bez utjecaja na obavezu Rumunije i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod kontrolom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Rumunije i njenih državljana od početka tranzicionog perioda.

Član 4
Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na kraju prijelaznog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Rumunije u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Rumunije da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 5
Zrakoplovna bezbjednost

Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Rumunije da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 6
Stupanje na snagu

Za Rumuniju, ECAA sporazum će stupiti na snagu poslije njegovog ratificiranja, u skladu sa rumunskim zakonskim odredbama. Datum stupanja na snagu bit će ustanovljen u skladu sa stavovima (1) i (2) člana 29.

Protokol VIII

Prijelazna rješenja između Evropske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Privremene administracije Ujedinjenih naroda na Kosovu, s druge strane

Član 1 Nadležnosti UNMIKa

Odredbe ovog Protokola ne utječu na nadležnosti Privremene administracije Ujedinjenih naroda na Kosovu, u daljnjem tekstu "UNMIK", koje proizilaze iz rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1244 of 10. juna 1999.

Član 2 Prijelazni periodi

- (1) Prvi prijelazni period će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok UNMIK ne ispuni sve uvjete određene u članu 3(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Drugi prijelazni period će teći od kraja prvog prijelaznog perioda dok od strane UNMIKa ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članu 3(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).

Član 3 Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda UNMIK će
  - i. primijeniti, bez utjecaja na svoj specijalni status po međunarodnom pravu, zajedničke zrakoplovne zahtjeve (JARs) koje je usvojila Joint Aviation Authorities i potvrditi se da implementira sve propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojati da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminaciji nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od regulatornog tijela, uspostaviti ili odrediti nadzorno tijelo za službe zračnog prometa;
  - v. u praksi primijeniti Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);

- vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članu 14(1) ovog Sporazuma ili u aneksu III uz ovaj Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primjeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog perioda UNMIK će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Član 4 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama člana 1(1) ovog Sporazuma,
- (a) U toku prvog prijelaznog perioda:
- i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane UNMIKa bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke na Kosovu i bilo koje tačke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane UNMIKa ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane UNMIKa neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
- (b) U toku drugog prijelaznog perioda:
- i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane UNMIKa bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavu (1) (a) i.;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka na Kosovu i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane UNMIKa bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku na Kosovu.
- (2) U smislu ovog člana, “zrakoplovni prijevoznik Zajednice” označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog perioda, bez utjecaja na obavezu UNMIKa i Zajednice da izdaju dozvole za rad u skladu sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom UNMIKA ili stanovnika Kosova od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 5

Medjunarodne konvencije i sporazumi

Kada propisi dati u aneksu I uz ovaj Sporazum nameću obavezu potpisivanja medjunarodnih konvencija ili sporazuma, u obzir će se uzimati specijalni status UNMIKa po medjunarodnom pravu.

Član 6

Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog prijelaznog perioda UNMIK će biti uključena kao posmatrač u Evropsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda zajednički komitet, uspostavljen u skladu sa članom 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće UNMIKa u Evropskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane UNMIKa da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Član 7

Zrakoplovna bezbjednost

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu UNMIKa.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane UNMIKa da leti na rutama u, iz, ili unutar Evropske zajednice bude predmet posebne procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.